

29. møde.

Onsdag den 20. november kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget J. O. Krag, Victor Gram, Jørgen Peder Hansen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Søren B. Jørgensen, Niels Matthiasen, Kjeld Olesen, Orla Pedersen og Søgaard har meddelt mig, at de ønsker skriftligt af fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om vigtige dele af landets udenrigspolitik.

Det er meddelt mig, at *Svend Haugaard* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Svend Haugaard har vedkommende gruppe udpeget *Else-Merete Ross*, som herefter er valgt.

Det er meddelt mig, at *Poul Dam* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folkettinget m. fl. forslag. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Poul Dam har vedkommende gruppe udpeget *Uhrskov*, som herefter er valgt.

Det er meddelt mig, at *Krog Hansen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Krog Hansen har vedkommende gruppe udpeget *Uhrskov*, som herefter er valgt.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (J. O. Krag): Hermed har jeg den ære for folkettinget at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning om vigtige dele af landets udenrigspolitik.*

Dette forslag kan ikke være udtømmende for den udenrigspolitik, der bør føres. En række vigtige elementer i en samlet dansk udenrigspolitik er ikke nævnt, f. eks. et videregående nordisk samarbejde, betingelserne for medlemskab af NATO, danske

bidrag til nedrustningsforhandlingerne og debatten herom, stillingtagen til Vietnamkrigen og til kravet om, at de hidtil frugtesløse fredskontakter ændres til egentlige fredsforhandlinger med en udvidelse af de forhandlende parter, bl. a. med repræsentanter for Vietcong, en nærmere præcisering af tidspunktet for, at den danske u-landshjælp når det foreløbige mål: 1 pct. af nationalindkomsten.

Socialdemokratiet har altså ikke i forslaget til folketingsbeslutning søgt at inddrage hele udenrigspolitikken, men kun en del af denne, således som den bl. a. blev fremdraget under den udenrigspolitiske debat den 31. oktober dette år.

Under denne debat valgte regeringspartierne en rent taktisk behandling for at undgå at tage stilling til forslagernes indhold. Da man trods dette måtte stemme om forslaget, valgte alle tre regeringspartier at stemme imod trods den faktiske overensstemmelse mellem socialdemokratiets forslag og den radikale ordførers tale — altså et udpræget eksempel på dobbelt-tungethed.

Argumentationen om, at forslagene strider mod socialdemokratiets udenrigspolitik, som den hidtil har fundet udtryk, er urigtig.

Den socialdemokratiske regering gjorde over for NATO og de enkelte NATO-regeringer en kraftig indsats for at få kontrolradsordningen ophævet. Herigennem er betydelige lempelser i denne ordning opnået, bl. a. for personer, hvis rejse tjener kulturelle og kirkelige formål.

Spørgsmålet om at oprette et privat handelskammer i Østtyskland har ikke politisk karakter, men er af praktisk natur. Ønsket om at fremme samhandelen med Østtyskland vil bl. a. gavne landbrug, fiskeri og frugtavl og er formentlig fælles for partierne.

De øvrige punkter blev begrundet under folketingsdebatten og taler i øvrigt for sig selv.

Det er socialdemokratiets håb, at vi nu kan opnå en saglig stillingtagen fra regeringspartierne side og helst en enstemmig vedtagelse her i folkettinget.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Hanne Budtz* til justitsministeren:

„Vil ministeren foranledige ændring i den gældende praksis for anbringelse i varetægtsfængsel, således at navnlig unge personer ikke anbringes alene og ikke i så lang tid, som det ofte nu er tilfældet?“

Hanne Budtz: Når en person har begået en lovovertrædelse af alvorlig karakter og anholdes, vil en efterfølgende fængsling i mange tilfælde jo være nødvendig og oftest vare, så længe forundersøgelsen står på. Hvis forundersøgelsen er langvarig — og det kan forbyrdelsens eventuelt alvorlige karakter jo begrunde — så er det en overordentlig stor belastning ikke mindst for unge personer at tilbringe lang tid i forholdsvis stor isolation. Én ting er, at samfundet må reagere, en anden ting er, at den pågældende kan komme ud for depression af et omfang, som vanskeligt kan overvindes senere, og som jo ikke har noget som helst med den strafferetlige reaktion at gøre. Det er på denne baggrund, jeg har stillet mit spørgsmål til justitsministeren.

Justitsministeren (Thestrup): Ifølge retsplejelovens § 784 må varetægtsfanger ikke uden eget samtykke sættes sammen med fanger, der udstår straf, og heller ikke sammen med andre varetægtsfanger, med mindre deres alder, legems- eller sindstilstand gør afsondring utilrådelig, eller pladsmangel umuliggør afsondring. Varetægtsfanger under 18 år må heller ikke sættes sammen med fanger over denne alder.

Det er klart, at der er problemer af den art, som spørgeren nævnte. En mere almindelig ordning, der giver unge varetægtsfanger adgang til at blive sat sammen med andre varetægtsfanger, herunder andre unge fanger, er imidlertid betænkelig, idet den kan skabe mulighed for uheldig påvirkning. I princippet må et samvær derfor have karakteren af et kontrolleret arbejdsfællesskab eller en fællesundervisning, men desværre kan sådanne ordninger ikke gennemføres i så vidt et omfang, som det var ønskeligt. Der udfoldes imidlertid betydelige bestræbelser inden for fængselsvæsenet på at tilvejebringe forbedringer på dette område.

Hvad angår varetægtsfængslingens længde, er jeg helt enig i, at særlig de langvarige

fængslinger kan medføre et voldsomt psykisk pres på de pågældende mennesker, og at enhver frihedsberøvelse derfor må ophøre, så snart behovet ikke længere er til stede, men der er jo sager, hvor efterforskningen er vanskelig, og hvor der må foretages grundige og langvarige undersøgelser.

Nu har det været hævdet, at domstolene fængsler i for vidt et omfang, og justitsministeriet har derfor i januar 1968 nedsat et udvalg med den opgave at gennemgå retsplejelovens bestemmelser om bl. a. anholdelse og fængsling. Udvalget er allerede i gang med at indsamle et betydeligt materiale vedrørende praksis, og man vil derefter tage stilling til, om retsplejelovens bestemmelser yder tilstrækkelig sikkerhed for, at fængsling kun finder sted i absolut påkrævede tilfælde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ivar Nørgaard* til statsministeren:

„Hvad agter ministeren at foretage sig for at modvirke indtrykket i vore nordiske nabolande af en svækkelse af den danske regerings vilje til at medvirke til opbygningen af en nordisk økonomisk union efter offentliggørelsen af de danske erhvervsorganisationers negative holdning til unionen?“

Ivar Nørgaard: Det var som bekendt danskerne, der rejste spørgsmålet i Nordisk Råd om en snarlig dannelse af en nordisk økonomisk union; det var i februar måned i år, og på dette tidspunkt var der en ret tøvende holdning fra norsk, svensk og finsk side. Siden er stemningen i Norge, Sverige og Finland ændret, ja, det er endda gået så vidt, at den finske statsminister har udtrykt stor interesse for en snarlig dannelse af en nordisk økonomisk union. Det er derfor overordentlig beklageligt, hvis der nu i disse lande opstår en fornemmelse af, at danskerne er ved at ændre holdning.

Siden jeg anmeldte spørgsmålet til statsministeren, har der været forlydender i den norske presse om, at man netop opfatter den danske holdning som værende ved at svinge væk fra den positive indstilling, specielt efter at erhvervsorganisationerne har udtrykt sig negativt om dannelsen af en nordisk toldunion; og nu de sidste par dage

[Ivar Nørgaard.]

har der i den danske presse — den presse, der særlig står regeringen nær — været udtrykt skepsis over for regeringens vilje, idet man har sagt, at man må formode, at de udtalelser, erhvervsorganisationerne har fremsat, måtte påvirke regeringens stillingtagen. Det er derfor, jeg har spurgt statsministeren om, hvad ministeren agter at gøre for at modvirke denne opfattelse i de andre nordiske lande.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Jeg vil gerne sige i anledning af hr. Ivar Nørgaards spørgsmål, at der ikke er grundlag for at antage, at den danske regering har ændret holdning; det har den ikke.

Dernæst vil jeg gerne understrege, at bortset fra LO, som sammen med andre nordiske fagforbund klart har taget positiv stilling, tror jeg ikke, at nogen dansk erhvervsorganisation, som har udtalt sig om spørgsmålet, har taget nogen definitiv holdning, det være sig positiv eller negativ, til planerne om et udvidet nordisk samarbejde.

Planerne foreligger jo endnu ikke endeligt udarbejdet. Der foreligger kun arbejdsdokumenter, der behandler problemerne inden for hvert af de samarbejdsområder, som man på statsministermødet i København i april i år ønskede forslag om. Disse arbejdsdokumenter vil nu i tiden indtil 1. januar 1969 blive søgt sammenarbejdet til et hele. Hvor langt embedsmændene kan nå i retning af at bøje standpunkterne mod hinanden er endnu usikkert. Men der må forventlig efter 1. januar føres forhandlinger på politisk plan, før der kan udarbejdes et fuldt udformet forslag til et udvidet nordisk samarbejde.

Fra dansk side går vi ud fra, at det vil være muligt at løse de problemer, som erhvervsorganisationerne har påpeget. Regeringen er enig i, at en nordisk toldunion ikke bør føre til omkostningsforhøjelser for danske erhverv. Der bør heller ikke kunne blive tale om, at tolden på færdigvarer generelt forhøjes til skade for den internationale handel. Vi går fortsat ud fra, at der vil kunne blive enighed om ordninger for samhandel med landbrugsprodukter, som vil kunne betyde en hjælp til dansk landbrug i den nuværende vanskelige situation. I øvrigt må det anses for særdeles

betydningsfuldt, at der i det nordiske samarbejde bliver et fremtidsperspektiv med hensyn til udnyttelse af vore ressourcer til fordel ikke mindst for industrien.

Hvad angår det emne, der jo i særlig grad har været gjort til genstand for diskussion, spørgsmålet om en toldunion, vil jeg gerne understrege, at regeringen ikke betragter en nordisk toldunion som noget mål i sig selv, men som et middel til et øget nordisk samarbejde på det handelspolitiske og andre områder. En nordisk toldunion bør ikke stå alene, den har kun interesse som et led i et videre nordisk samarbejde.

Regeringen går som hidtil positivt ind for et vidtrækkende samarbejde på alle de nævnte områder, som udformes således, at det letter de nordiske lande vejen til et udvidet europæisk marked. Det er regeringens opfattelse, at et sådant samarbejde vil styrke de nordiske landes økonomiske vækst og deres stilling i Europa, og regeringen har fortsat den politiske vilje til at fremme dette.

Ivar Nørgaard: Jeg vil gerne takke statsministeren for den positive udtalelse. Men jeg vil spørge, om statsministeren ikke finder, at det er egnet til fortsat at skabe nogen tvivl hos vore nabolande, når man nu, som statsministeren gjorde det, slår fast, at vi ikke vil kunne acceptere en ordning, der kan påvirke omkostningsniveauet i opadgående retning. Sagen er jo den, at hvis vi gennemfører en toldunion, hvor vi bygger på GATT-principperne om et aritmetisk gennemsnit af de toldsats, der i øjeblikket findes i de skandinaviske lande, så kan man, selv hvis man får toldkontingentindrømmelser, risikere en mindre omkostningsforhøjelse, f. eks. en omkostningsforhøjelse på mellem $\frac{1}{2}$ pct. og $\frac{3}{4}$ pct., i prisniveauet, noget, der dog ikke bør kunne anvendes som et argument for, at vi så ikke vil tage disse meget store fordele, som dannelsen af en økonomisk union i øvrigt vil være.

Jeg vil gerne spørge statsministeren, om det ikke kan skabe tvivl i andre lande, hvis vi fastlægger sådanne betingelser.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Jeg vil gerne sige til hr. Ivar Nørgaard, at den linje, som jeg her ridsede op i mit svar, er den forhandlingslinje, vi fra dansk side

[Statsministeren.]

har anlagt, lige siden forhandlingerne startede i foråret. Der er intet i dette, der har givet eller kan give anledning til overraskelser eller fortolkninger i de andre nordiske lande.

Jeg er enig med hr. Ivar Nørgaard i den formulering, han gav af toldproblemerne. Det, jeg sagde om toldproblemet, var, at tolden på færdigvarer ikke generelt må forhøjes til skade for den internationale handel, og det siger sig selv, at når talen er om generelt, vil det her sige en generel nordisk vurdering; og dér er jeg altså enig med det ærede medlem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Peter Jørgensen* til statsministeren:

„Har regeringen aktuelle planer om oprettelse af et teknologiministerium, subsidiært oprettelse af et sekretariat med den specielle opgave at fremme koordinering af undervisning, forskning og konsultation på de teknologiske områder?“

Peter Jørgensen: Baggrunden for det af mig stillede spørgsmål skal søges i den debat, der foregår både her i landet og ude i verden i øvrigt om den såkaldte teknologiske kløft dels mellem Amerika og Europa, dels mellem andre lande. Den teknologiske udvikling og forskning samt teknologisk undervisning og konsultation dækker jo over mange aktiviteter, som det er umuligt i så kort et indlæg at gøre rede for, og jeg må derfor henvise til den offentlige diskussion, der har været omkring disse problemer, bl. a. til det jubilæumsskrift, som Jysk Teknologisk Institut udgav i anledning af sit 25 års jubilæum, og som er tilgængeligt for alle folketingets medlemmer.

Jeg vil navnlig her henvise til en artikel skrevet af den engelske minister for teknologi, hvori han påpeger den kolossale udvikling, der har fundet sted i snævert samarbejde med engelsk håndværk og industri og også med det engelske forsvar. Det er

lykkedes i England at skabe det, som vi ikke har kunnet skabe her i Danmark, nemlig den rette koordinering af det i øvrigt mangfoldige udvalg af forskningsorganer, vi har: teknologiske institutter, Risø, teknisk-videnskabeligt forskningsråd, Akademiet for de tekniske Videnskaber og mange andre. Jeg ved af erfaring fra mit arbejde i Jysk Teknologisk Institut, at industrien i alt for ringe grad udnytter de aktiviteter, der udvikler sig på denne institution og på andre institutioner, der beskæftiger sig med udvikling, forskning og konsultation, som ikke mindst vil kunne være til en uhyre hjælp for håndværket og for den mindre industri. Der ofres store summer på undervisning og forskning, men det skal jo møntes ud til gavn for dansk erhvervsliv. Danmark er på vej til at blive et industriland. Industriens udvikling og trivsel er betingelsen for høj beskæftigelse og øget velstand for hele befolkningen.

Ud fra disse synspunkter bør industrien have sit eget ministerium på linje med landbruget, eller man skal subsidiært oprette et organ, der vil være i stand til at løse de opgaver, jeg her har nævnt, og måske være et organ, der kan forberede det endelige mål, nemlig oprettelse af et selvstændigt industriministerium.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Den teknologiske kløft mellem USA og Europa, som hr. Peter Jørgensen nævnte som en del af baggrunden for sit spørgsmål, er jeg enig i er et problem af vital betydning for Europa, og det betyder, at alle europæiske lande, også Danmark, må interessere sig for det, man kalder det teknologiske problem.

Spørgsmålet om koordinering af undervisning, forskning og konsultation på de teknologiske områder følger vi i regeringen med meget stor opmærksomhed. Der har specielt i de senere år fundet en enorm teknisk udvikling sted, og denne udvikling har medført, at man har taget spørgsmålet om den fornødne tekniske samordning op til

[Statsministeren.]

behandling. Spørgsmålet har været i forgrunden i næsten alle de industrialiserede lande, og den organisatoriske løsning, man har fundet frem til i de forskellige lande, varierer fra land til land.

Herhjemme har den netop afgivne betænkning fra Dansk Ingeniørforening aktualiseret problemstillingen. Betænkningen fra Ingeniørforeningen understreger behovet for en teknisk samordning, d. v. s. en koordinering af forsknings- og udviklingsarbejdet, og nødvendigheden af at få forsknings- og udviklingsresultaterne omsat i praksis. Det fremhæves, at den strukturrationalisering, der allerede er i gang inden for industrien, må intensiveres. Betænkningen peger på behovet for et forum, hvor alle aspekter indgår i en helhedsbetragtning, hvor der kan ske en samordning, og hvorfra der kan udgå initiativer i et samvirke mellem regering, folketing, forskning og erhvervsliv. Man foreslår, at der som støtte for regering og folketing bliver etableret et teknisk sekretariat. Desuden skulle der nedsættes et teknisk råd, som skulle være kontaktorgan mellem regering, folketing, forsknings-, erhvervs- og forbrugsinteresserne. Modellen for dette råd skulle være det økonomiske råd. Betænkningen indgår nu i regeringens overvejelser.

Danmark anvender allerede i dag ganske store beløb på den teknologiske forskning og på at få forskningsresultaterne stillet til rådighed for industrien. Det er muligt — jeg er personlig ikke utilbøjelig til at tro det — at der er behov for en bedre koordination og en anden organisatorisk opbygning end den, der eksisterer i dag.

Vi er derfor fra regeringens side indstillet på, forinden vi går videre med spørgsmålet om en ændret organisation, at indbyde en kreds af interesserede fra erhvervslivet, forskningen og administrationen til en drøftelse for at få mulighed for på basis af en sådan drøftelse at foretage en samlet vurdering af spørgsmålet, og når det er sket, vil regeringen tage stilling til, om der er behov, og i givet fald hvilken form der skal være, for en ændret organisatorisk opbygning.

Det er altså ikke muligt for mig på det foreliggende grundlag at bedømme behovet for nødvendigheden af et egentligt teknologi-

ministerium eller et sekretariat med koordinerende opgaver, men vi arbejder med problemerne, og jeg regner med, at vi meget snart kan vende tilbage med en afklaret stillingtagen til dem.

Peter Jørgensen: Jeg vil gerne takke statsministeren for det helt tilfredsstillende svar og blot stille et tillægsspørgsmål: er det meningen, at også forsvarets folk skal deltage i den konference, man tænker sig afholdt? Det ligger jo sådan, at man f. eks. i England har anvendt en stor del af de forskningsresultater, som er opnået inden for forsvarret, også ude i det civile liv, selvfølgelig under hensyntagen til de rent sikkerhedsmæssige foranstaltninger, som må iagttages.

Statsministeren (Hilmar Baunsgaard): Der er ingen tvivl om, at i en række lande, specielt i de stærkt industrialiserede lande, foregår der netop et intimt samarbejde, som hr. Peter Jørgensen nævner det, mellem forsvarsministeriet og forsvarets organisationer og erhvervslivet og forskningen omkring hele dette problem. Selv i et så nærtstående land som Sverige ved vi at en sådan intim kontakt eksisterer. Vore muligheder på dette område er jo relativt begrænsede i kraft af vor opbygning omkring forsvarsproduktion osv., men det siger sig selv, at vi må sørge for, at den koordination, der skal komme, også kommer til at omfatte de helt relevante problemer, der kan være i forbindelsen mellem det danske forsvar og udviklingen på dette område. Jeg er altså enig i, at det hører med i det samlede billede.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kai Moltke* til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvad kan ministeren i forbindelse med den planlagte rationalisering inden for DSB oplyse om omfang og termin for indskrænkning og afskedigelse af jernbanepersonale uden tjenestemandstatus og om de forholdsregler, regeringen overvejer for økonomisk og beskæftigelsesmæssigt at sikre fremtiden for de lønmodtagere, der på dette område eventuelt mister deres hidtidige indtægt og beskæftigelse ved DSB?“

[Kai Moltke.]

Skriftlig begrundelse:

Når jeg ønsker at aktualisere de i spørgsmålet fremdragne problemer, er baggrunden, at jeg fra forskellig side fra løst ansat personale er blevet gjort opmærksom på, at afskedigelser inden for nævnte gruppe af lønmodtagere ved DSB er blevet bebudet allerede fra og med 1. januar 1969. Det ville derfor være ønskeligt at få afklaret omfanget og virkningerne af rationaliseringen inden for DSB i forbindelse med den i forvejen i det private erhvervsliv prækære beskæftigelsessituation. Denne vil selvfølgelig vanskeliggøre ny beskæftigelse for eventuelt fra DSB afskedigede arbejdere uden tjenestemandstatus.

Når fremtidig beskæftigelse og økonomisk sikkerhed for nævnte gruppe efterlyses i forbindelse med regeringens rationaliseringsprogram for DSB, understreges samtidig vigtigheden af konkrete planer og forholdsregler her, fordi en større del af lønmodtagere ved statsbanerne uden tjenestemandstatus i en længere årrække har været beskæftiget uden staten, og da der i denne kategori ligeledes findes en ikke ringe gruppe af ældre arbejdere, der på grund af alder vil være handicappede ved overgang til andet erhverv.

Det kan vel næppe være DSBs eller ministerens hensigt uden videre at henvise sådanne lønmodtagere til understøttelse eller langvarig og kronisk arbejdsløshed. Indtægtsmæssig nedgang gennem afskedigelser rejser jo samtidig problemer om tilsvarende skattemæssige lempelser svarende til de gennem statsplaner fremkaldte forringede muligheder for normal erhvervsindtægt. At staten her står med et særligt ansvar, kan ikke bortforklares. Og herudfra efterlyses konkrete regeringsplaner i forbindelse med den af DSB og trafikministeriet fremkaldte forværring i beskæftigelsessituationen på et område, samfundet i særdeleshed har ansvaret for.

Formanden: Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Kai Moltke: Ja, det er jo ingen hemmelighed, at der har været en del diskussion om den rationaliseringsplan, som er blevet fastsat for statsbanerne, og det kunne jo lyde

yderst human, når man her gjorde opmærksom på, at for tjenestemændenes vedkommende ville man gradvis gennemføre denne forenkling af den beskæftigede styrke ved ganske simpelt ikke at nyansætte folk i sådanne tilfælde, at aldersgrænsen blev overskredet for ældre tjenestemænd. Det er imidlertid lige så sikkert, at der blandt de folk ved statsbanerne, som ikke har nogen fast ansættelse, men som arbejder på almindelig lønarbejderbasis, er en voksende uro for, hvordan det vil komme til at ligge for deres vedkommende, så meget mere som der allerede er kommet klager fra ældre arbejdere om, at de har fået et præj om, at de kan risikere at blive opsagt allerede fra 1. januar 1969.

Jeg vil derfor anmode ministeren for offentlige arbejder om at give en klar redegørelse for, hvilke planer man har for de løst ansatte ved statsbanerne, hvor store indskrænkninger man forudser her, og hvilke konsekvenser man agter at drage af en sådan udvikling, hvis den er planlagt i større målestok.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Efter det for mig forelagte går det stillede spørgsmål ud på, hvad jeg i forbindelse med den planlagte rationalisering kan oplyse om omfang og termin for indskrænkning og afskedigelse af jernbanepersonale uden tjenestemandsansættelse.

Derom kan jeg sige, at det er ikke muligt at opstille nogen samlet plan, idet der for statsbanernes vedkommende gør sig det gældende, at forhold som bevillinger, beslutninger om nedlægning af stationer og banestrækninger og ændringer i den faktiske transportmængde er bestemmende for det tempo, hvori de forskellige planer kan gennemføres.

Jeg vil gerne sige, at de menneskelige problemer, som kan opstå ved, at man i statsbanerne som i enhver anden virksomhed efterhånden må tage mere og mere rationelle arbejdsmetoder i brug, at disse menneskelige problemer, der kan opstå over for de løst ansatte, er man opmærksom på og vil tage hensyn til i videst muligt omfang. Dette betyder selvfølgelig, at det ideelle er, at indskrænkninger kan ske i forbindelse med naturlig afgang, og at dér, hvor dette ikke er muligt og ikke foreneligt

[Ministeren for offentlige arbejder.]

med den opgave, statsbanerne nu har fået pålagt, vil man tage vidtgående hensyn til anciennitet og til mulighed for at anbringe de pågældende ved andre opgaver, i det omfang overenskomstmæssige forhold ikke er til hinder derfor. Der føres et nøje samarbejde mellem statsbanernes ledelse, organisationerne og personalet om disse ting for at klare det bedst muligt.

Kai Moltke: Jeg kunne lide at rette et par supplerende spørgsmål til ministeren.

Det er jo sådan, at visse former for rationalisering her i landet, som de er blevet gennemført, ganske vist medfører besparelser, men samtidig betyder en nedsættelse af hele niveauet for den service, som ydes fra det offentlige side. Vi har først haft afskaffelsen af billetteringspersonalet ved statsbanebusserne, og det er jo en kendsgerning, at det har forlænget køretiden og skabt et uhyre besvær både for passagererne og for dem, som kører de pågældende statsbanebusser. Der er endvidere en tendens til, at der selv i myldretiden står én kontrollør, hvor der er plads til to, sådan at to modgående strømme mødes midt på, og jeg ansér en sådan gene for publikum som lidet hensigtsmæssig. Jeg kan som et tredje eksempel nævne — og dér kommer vi ind på postetatens område — at når man bor på landet og ikke har telefon og pludselig får et telegram, så bliver der sendt en taxa, og man får besked om at ringe til den nærmeste telefonstation, således at man altså får en marchtur, idet den taxa-chauffør, som kommer med meddelelsen om telegrammet, ikke har nogen myndighed til at medvirke yderligere.

Jeg må under disse forhold i høj grad advare mod former for rationalisering, som dels skaber arbejdsløshed og højere udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, dels betyder en direkte gene for publikum.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Må jeg ganske kort om det eksempel, der blev nævnt vedrørende billettering, sige, at det jo netop er et eksempel på en rationaliseringsforanstaltning, som både betyder personalebesparelser og en mere effektiv betjening af publikum — det er altså billetautomatordningen, jeg nu tænker på;

sådan kan det gå i visse tilfælde, og det er selvfølgelig altid de lykkeligste.

Nu er tiden jo ikke til en længere diskussion om det rigtige eller mindre rigtige i rationalisering, men jeg kunne måske lige have lyst til at komme med den enkelte bemærkning om servicebetragtningen, at serviceydelser som regel er noget, der ydes af det ene menneske som en tjeneste til det andet, og at det derfor er menneskelig arbejdskraft, der leverer det, man kalder service, i langt de fleste tilfælde. Det er efter min opfattelse en lykkelig og god udvikling, at levestandarden også for de dårligst stillede er blevet så høj, at sådanne serviceydelser i stigende grad må afløses af maskinel betjening. Jeg betragter det som et fremskridt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Kurt Brauer** til udenrigsministern:

„Hyvad har ministeren foretaget sig i anledning af de fra NATO-mødet i Bruxelles fremkomne forlydender om, at man inden for NATO har overvejet affyring af kernevåben over Østersøen som afskrækkelsesmiddel i tilfælde af konflikt med konventionelle våben?“

Skriftlig begrundelse:

Dagbladet Politikens leder den 16. november 1968:

„Et forlydende fra NATO-mødet i Bruxelles har — med rette — vakt en vis opmærksomhed i den internationale presse. Det ville nemlig vide, at man i Atlantpagtens særlige komité for atomplanlægning har beskæftiget sig med et forslag om „i givet fald“ at benytte atomladede raketter til „advarselsskud“ på en „demonstrativ måde“. Sådanne advarsler kunne, hed det sig, blive aktuelle i tilfælde af et kommunistisk angreb i Europa og skulle tjene til at „afskrække“ angriberen.

Man fæstnede sig især ved, at der blev talt om advarselsskud „over havet“, og at der som eventuelle demonstrationsområder var peget på Østersøen og Middelhavet.

Disse bemærkelsesværdige oplysninger blev hurtigt fulgt af et dementi, men selv om det afviser forlydendet i dets oprindelige og åbenbart noget håndfaste formulering, fremgår det af en kommentar fra det

[Kurt Brauer.]

britiske forsvarsministeriums talsmand, at der alligevel er noget om snakken. Vel foreligger der ikke en konkret plan om skræmme-skud af denne art, siger han, men noget andet er, at man i NATO har studeret „demonstrativ anvendelse“ af atomvåben i en akut militær situation.

Og disse „studier“ er tilsyneladende ikke afsluttet. Tværtimod skal „tilfældet Tjekkoslovakiet“ have givet dem øget aktualitet. De såkaldte konflikt-teoretikere, der sandsynligvis findes både i NATO og Warszawa-pagten, skal for den vestlige alliances vedkommende have lanceret tanken om atomadvarselsskud som en „fleksibel reaktion“, hvis Østbloktropper overskred, hvad man betragter som grænselinjen mellem de to stormagtssfærer.

Selv om overvejelser af denne art nok så meget karakteriseres som teoretiske muligheder, sigter de dog på at have noget i baghånden, „hvis situationen skulle kræve det“. Vi finder selve tanken om „demonstrativ anvendelse“ af kernevåben vederstyggelig og direkte livsfarlig. Vi har som NATO-partner frabedt os atomvåben og atomladninger på dansk territorium, og vi bør så klart, at det ikke kan misforstås noget sted, afvise enhver demonstration af „afskrækkende“ metoder, der forudsætter atomladede våben. Vi er nemlig bange for, at den anden part, hvis situationen først er der, kan have svært ved at skelne mellem et advarselsskud „over havet“ (eller andet område) og et „rigtigt“ atomskud og vil handle efter, at det er det sidste.

Og så er yderligere varselsskud overflødige.“

Udenrigsministeren (Poul Hartling): De nævnte forlydender stammer formentlig fra det møde i NATOs atomforsvarskomiteé, som fandt sted dagen før NATO-landenes udenrigsministermøde. I atomforsvarskomiteéen drøftedes en redegørelse, der stammer fra NATOs kernefysiske planlægningsgruppe. Efter aftale med forsvarsministeren kan jeg meddele, at dette arbejde går ud på studier af situationer, og at der i forbindelse hermed har været nævnt en tanke om en såkaldt demonstrativ anvendelse af taktiske kernevåben. Det drejer sig om analyser, der foreligger hverken planer eller forslag,

og efter mine oplysninger er hverken Østersøen eller Middelhavet, som omtales i spørgsmålsbegrundelsen, blevet nævnt.

Kurt Brauer: Jeg får at vide af udenrigsministeren, at der ikke foreligger planer om at gøre noget sådant. Så må et helt nødvendigt spørgsmål følge efter, da der åbenbart er drøftelser om noget sådant: hvad vil ministeren gøre, hvis der kommer til at foreligge planer om noget sådant?

Udenrigsministeren (Poul Hartling): Som man vil kunne se af den bog, som er udsendt også til folketingsmedlemmer, „Udviklingen inden for NATO 1966-67“, er dette et analyserende stykke arbejde, og der er ikke i forbindelse med dette noget, som på nogen måde anfægter Danmarks atompolitik, som står fast, og der er ikke noget, der kræver stillingtagen fra dansk side over for disse analyser.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ophævelse af regler om administrativ frihedsberøvelse, ophævelse af indtægtsgrænser for adgang til børnebidrag og udvidet adgang til hjælp til forsørgelse af børn i hjemmet).

(Lovforslaget (nr. 68) findes i tillæg A. sp. 1601, fremsættelsen i tidenden sp. 1574).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Niels Mørk: Som forholdene ligger, kan mit parti give tilslutning til de foreslåede ændringer i forsorgsloven. Jeg deler dog ikke ministerens opfattelse, at den vedtagne børnetilskudslov og kildeskatten hører så tæt sammen, at børnetilskudsloven ikke bør træde i kraft som oprindelig planlagt, nemlig den 1. januar 1969. Nu plukker ministeren altså en enkelt bestemmelse ud, således at indtægtsgrænserne for børnebidrag til enlige forsørgere og for børnetillæg til pensionister ophæves. Vi havde hellere set, at ministeren var gået langt videre som i sin tid foreslået af forhenværende social-